

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Thesaurus Eloqventiae Sacrae Et Profanae, Saluti &
incolumitati Rerumpublicarum utilissimae**

Alberti, Alberto

Coloniae Agrippinae, 1669

Concionatores facetijs, & jocis sacra profanantes suggesta, exagitantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69225](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69225)

fini, Inquisitoresque providentissimi, necessario interponenda est, à vobis frangi ineluctabiles tæterimæ huic contagioni serpenti omnino iniiciendi, à vobis in fontes, reosque, pœnis ingentibus irrogatis, acriter animadvertendum, à vobis, sancitis pertristis disciplinæ exemplis, divini muneris corruptores perditissimi à flagitio penitus deterrèdi. Quid enim? nonne Ecclesia mater nostra sacrarum literarum vulgari idiomate lectionem suis filijs serio interdicit? & merito, ne scilicet idiotæ, atque imperiti inde allucinandi, errandique ansam arripiant. Nonne huiusmodi interdictionem, incassum exadverso obloquentibus, ac frementibus cunctis hæreticis, Catholici omnes Doctores jure optimo timentur? Quanto magis igitur vobis strenuè curandum est, ne imprudentes, præcipitesque isti Concionatores, Concionatores autem? imò Circulatores potiùs, atque Histriones insanas doctrinas sacrorum Codicum depravatione, divinique verbi adulterijs nundinantes, Christianos populos illaqueent, infatuent, inficiant, erroribus implicent, hæresibus impleant? quanto graviùs in hos vobis consulendù est? quanto vehementiùs, & duriùs vindicandum?

Concionatores facetijs, & jocis sacra profanantes suggesta, exagitantur.

251. **S**Ed alia insuper pestis, quamquam Hæreticæ quidem sycophantiæ expers, valde nihilominus etiam noxia, sacra quo-

quoque pulpita fœdè supra modum depopu-
 latur. Nā quoties in his pariter Cœlestium o-
 racularum sacrarijs, ubi Auditores ad Chri-
 stianos mores, atque ad omnem sanctitatis a-
 picem sunt informandi, non desunt tamen u-
 no plures, qui deserto gravissimo Conciona-
 toris officio, ludicrâ festiuitate, leuissimisque
 facetiis lasciuientes, aretalogos, & fabulato- A
 res agunt? qui Concionem illiberalibus dicte-
 rijs farciunt, mimicis salibus condiunt, scur-
 rilibus jocis exhilarant? qui comedorum
 proscenia, histrionumque acroamata in subli- B
 mes sacrosancti Evangelij exedras transfe-
 runt? quoties in his sempiternæ veritatis san-
 ctuarijs cernuntur etiam, qui Gnathones, & C
 parasitos amulantur? qui procacibus sannioni-
 bus nihil ferè concedunt? qui scurras ad ung-
 uem referunt? qui mimos, & pantomimos cu- D
 mulatè præstant? quoties istic pariter audiun-
 tur, qui dictis, scommatisque juvenantur, & E
 verò etiam bacchantur? cui, ubi lugubri ora-
 tione Auditores ad profluenda crimina
 sunt impellendi, eisdem inuito lepore ad risum
 invitant, risu vel tetricis, ac superciliosis excu-
 tiunt, risu tota subsellia, & templa complent?

252. Prò dedecus indignum! prò nefas
 infandum! Et quibus ego id crimen verbis in
 præsens, Antistites sapientissimi, satis luceam?
 quibus sententijs satis detester? quibus telis
 monstrum a deo infame, tætrumq; conficiam?
 Agite munus ipsum pervulgandi Evangelij
 primum omnium appello. Quum Christi Do-
 mini doctrinam, à quo denuntiatum constat

va ijs, qui nunc ri dent, Concionatores trade-
 re debeant, quâ fronte inverecundi isti promi-
 condi urbanitatis audeant incitare Auditores
 ad risum? num argumentum, quod tractant,
 postulat, ut cum risu misceatur? an locus, qui
 templum est, hoc exigit? num finis ab ijs qua-
 rendus, id patitur? an ipsorum Magister, qui
 sapius flevit, ridere nunquam visus est, ita eos
 instituit, aut ad concitandum risum erudit?
 ô risum multo gemitu, magnaue complora-
 tione omnium, quibus Dei honor, animarum-
 que salus cordi est, excipiendum, expiandum-
 que! ô facetias tam alieno loco, tamque pe-
 rulanter, atque importunè prolatas omnino
 infacetis, insulfasque, tum plurimis etiam
 suspirijs, lacrymisque planè dignissimas!
 quàm austerè enim, stricteque insignia illa sa-
 pientiae luminaria, veteres, sanctique Patres,
 cunctas facetias, & jocos non solàm à sacris
 Concionibus, sed etiam à privatis colloquijs
 submoverunt, circumcidendosq; sanxerunt?
 quàm universè non tantum viros sacros, sed
 etiam profanos, quibuscunque ridiculis seriò
 prohibuerunt? An vos fugit, quàm disertè S.
 Ambrosius testetur, *licet interdum honesta jo-
 ca, ac suaavia sint, tamen ab Ecclesia abhorrere
 regulâ, cavendumq; in fabulis, ne inspectant gra-
 vitatem severioris propositi a?* An non observâ-
 stis, quàm sapienter ex formidabili illâ Chri-
 sti Domini comminatione: *Va vobis, qui ri-
 detis, quia flebitis:* idem sanctus Doctor mox
 plorabundus colligat, *nos ridendi materiam re-
 quirere, ut hic videntes, illic fleamus:* adeoque
 a lib. 1. de offic. cap. 23. non

non solum profusos, sed omnes etiam jocos declinandos arbitratur? an non dispicitis, quam præcisè jubeat S. Basilius: *b* vitadas omnes omnino in sermone facetias, scurrilemque, dicacitatem? Si quidem fieri solet plerumque, ut qui se se in rebus istiusmodi occupant, ij rectam rationem deserant; quippe quum ex eo illud fiat, ut animus ad ridicula diffundatur, & in tacita secum cogitatione gravitatis, severitatisque, nervos omnes elidat? quàm rotundè B. Petrus Damiani Marino patrueli suo præcipiat, *c* ut scurrilis quoque, urbanitates, sales, facetias, leporesque verborum à labijs suis, tanquam Gentilitatis quo Adam præputium circumcidat? quàm clarè S. Joannes Chrysostomus pronuntiet *d* facetias illis dumtaxat licere, qui in scenâ ludunt: subdatque Vbi turpitudine, ibi & urbana facetia. Vbi risus intempestivus, ibi & urbana facetia. & paulò post: Parasitorum est res ista, mimorum, saltatorum, fornicantium mulierum, procul à mente liberâ, procul ab ingenio, procul etiam à servis. Si quisquam est ignobilis, si quisquam est turpis, & obscenus, iste sit & urbanè facetus. Denique urbano autem nihil impudentius. At quid, obsecro, tam multiplici sanctissimorum Patrum censurâ de hujusmodi piaculo actâ, & peractâ gravius? quid acerbius? An igitur magistri præcæ disciplina, ac modestiæ, tam prudentes, ac fortes, qui sales, facetias, leporesque verborum à domesticis etiam, familiaribusque sermonibus

R 5

exa-

b cap. 13. constit.

c lib. 6, Epist. 26.

d hom. 17. in cap. 3. ad Ephesios.

exulare profus voluerunt, hæc inorum deli-
nestamenta in ipsam Evangelij prædicandi
sacro sanctam provinciam, in ipsas divinarum
Concionum sedes inferri, intrudique patien-
tur? patientur verò? imò certè summopere
stomachantur, indignantur, execrantur.

253. Sed ne cui sit ambigendi locus, quàm
enucleatè, sapientissimi Judices, S. Hierony-
mus ad Nepotianum scribit: * *Docente te in
Ecclesia, non clamor populi, sed gemitus suscite-
tur. lacrimæ Auditorum laudes tuae sint?* quàm
egregiè mox arguit? *Omnes delicias, & lepo-
res, & risu dignas urbanitates, & ineptias ama-
torum in comædijs erubescimus, in seculi homini-
bus detestamur: quanto magis in Monachis, & in
Clericis, quorum & Sacerdotium propositio, &
propositum ornatur Sacerdotio. quàm perspicuè
alibi b idem eadem de re decernit? Quemcum-
que videris in Ecclesia declamatorem, & cum
quodam lenocinio, ac venustate verborum exci-
tare plausus, ac risus excutere: scito signum esse
insipientia, tam ejus, qui loquitur, quàm eorum,
qui audiunt.* At num quæquam placidiùs de
sermone cujuslibet Sacerdotis melleus cate-
roquis. Bernardus constituit? scilicet placidi-
us. quis acriore stylo nugas omnes, ne dum fa-
cetias, aut jocos, à viris Deo sacratis usurpa-
tas, quàm ipse infestatur? quot, quantisque a-
culeis suam orationem in tæterrimam hujus-
modi abusionem, labemque vibrat, ac torquet?
* *Inter seculares, inquit, nuga sunt; in ore Sa-
cerdotis*

* In Epist. 2.

b In Ecclesiasten. cap. 7. vers. 17.

c lib. 2. de Consilio 8.

serdotis blasphemia, &c. Consecrasti os tuum Evangelio: talibus jam aperire ill' os, assuescere sacrilegium est. Labia Sacerdotis, ait, custodiunt scientiam, & legem requirunt de ore eius: non magis profecto, vel fabulas. Verbum scurrile, quod faceti, urbanit' nomine colorant, non sufficit peregrinari ab ore, procul & ab aure relegandum. Fœdè ad cachinnos moveris, fœdius moves.

254. Quàm magnâ pariter justâque oris, & calami libertate hanc eandem jocorum licentiam criminatur S. Gregorius, Græciæ lumen, Nazianzique Sol? quàm dilucidè, quàm caperata fronte? * Non sumus, inquit, plerisque similes, qui veritatis doctrinam casponum vitis adulterant, vinumq; aqua admiscunt, hoc est, doctrinam cor exhilarantem cum vili & vulgari, humiq; reptante, & evanidâ, frustra q; & temerè fluente (qualis sine dubio illa quoque, quæ facetias ferit, & hinc risum metit) (ut ipsi ex hac casponatione non nihil emolumentum capiunt) aliâq; alio modo cum ijs, à quibus adcurantur, verba faciunt, omnibusq; assentantur, ventriloqui sanè homines, & vaniloqui, voluptatibus suis obsequentes, easq; verbis è terra pronuntiat, atque in terram accumbentibus (cujusmodi præcipuè sunt jocosa, & scurrilia) ut sit maximè populi existimatione floreât, aucupantes.

255. Nunc, jocularium hujusmodi Concionatorum, qui munus Apostolicum prædicandi Evangelij concinnatis facetijs, mimicâque levitate fœdare nihil verentur, quæ sit mens,

R 6

quod

* Orat. 21.

quod consilium, quæ frons, quæ animi indu-
 ctio, scitor ego, amplissimi Præules. Non au-
 diunt hi gravissimum senatusconsultum jam
 recitatum contra sua id genus flagitia à ve-
 teribus, sanctisque Patribus factum? non in-
 telligunt suos istos sales, & jocos ab Ecclesiæ
 regula abhorreere, legendi materiam præbe-
 re, nervos omnes gravitatis, & severitatis
 elidere? non animadvertunt, tanquam *Gen-
 tilitatis præputia*, B Damiano iudice, esse am-
 putandos, licere dumtaxat ijs, qui in scena
 ludunt, proprios esse parasitorum, mîmorum,
 saltatorum, scortantiumque mulierum? non
 vident ex ignobili, turpi, obscæno, impuden-
 tique ore fluere? non sentiunt profanis quo-
 que hominibus vitio verti, signumque esse in-
 sapientiæ tam ejus, qui loquitur, quam eorum,
 qui audiunt? non percipiunt inter *blasphemias*
 numerari, sacrilegijque accenseri, ab au-
 re quoque, ne dum ab ore relegandos, scedè
 ad cachinnos movere, scediusque, qui mo-
 vet, moveri; se verò *vani loquos* ac *vantilo-
 quos*, vel *optatumque perdita mancipia per-
 tineri*? His porro tam indecoris notis, atque
 stigmatibus jocosî isti, mimicique Conciona-
 tores à tam verendo sanctorum Patrum Sena-
 tu inulti, deformati, turpificati, ac damnati,
 num tandem insaniam agnoscunt suam? num
 impudentiam intuentur? num sceleris indig-
 nitatem cernunt? num tam enormium cor-
 ruptelarum pudore tandem aliquando suffun-
 duntur?

256. At fallor ego, Antistites sapientissimi,

fallor

fallor planissimè, qui nugatores istos, sanctorum Patrum suffragijs, atque auctoritate ab amentia conor depellere. Quum enim & sanctos Patres, & divinas quoque Scripturas jocos, disterijs, & facetijs contaminare, ludibrioque habere soleant, scilicet & quascunque sententias, judicia, vel reprehensiones inde ejaculata nihili facient, nulloque loco numerabunt. Quibus igitur telis, atque hastis, non frustrato ictu, sunt confodiendi? Quoniam Logodædali isti sacros Auctores in Concionibus flagitiosè turpant, ac pro sacris ethnicos perversè substituunt, ingeruntque, agite Auditores, ethnicorum quoque hominum documentis prævalidè modò pulsentur, ut ijs saltem perstricti, suam demum nequitiam introspiciant, discantque semel erubescere. An Epicteti *a* Philosophi placitum exquisitis? Censet is risum movere, rem esse vulgarem, detrahere personæ venerationem, eamque despiciatui exponere. Catonis *b* senioris opinionem postularis? statuit is eos, qui ridiculis student, in serijs videri deridendos. Aristotelis *c* oraculum delideratis? decorant is scurrilitatem ingenuo viro minime, ne dum Oratori, congruere, eosque, qui facetijs alios oblectare curant, pro scurris putandos. Vultis præterea Demetrii Phaleri *d* scitum? Præsto est. cuncta, quæ scurrilitatem redolent, aptiora
mimis

a In Enchiridis cap. 49.

b Apud Plutarchum in Apophthegmatibus.

c lib. 3. Rhet. cap. 20.

d Partic. 85. apud Panigarolam.

mimis affirmat. Vultis M. Tullij Ciceronis
 sententiam? ad manum est, quovis scurrili
 loco, aut mimico severè interdicit Oratori.
 Vultis denique Fabij Quintiliani *b* effatum?
 in promptu est, scurrilem dicacitatem, &
 scenicam personæ Oratoris alienissimam asse-
 verat. Itane verò, æquissimi Judices, Ethni-
 ci etiam Rhetores civilem quoque Oratorem
 omni scurrilitate omnino prohibent; urbani
 autem isti declamatores eam ne à sacris quidè
 Concionibus abstinerebunt? profani Philosophi
 Christianæ disciplinæ penitus etiam ignari,
 facetias, & jocos honesto viro convenire ne-
 gant? & isti Cælestem Christi Domini lega-
 tionem in sacro suggestu obeuntes, hujus-
 modi illicita hilaritatis, risusque irritamenta
 in ipsa quoque divini Evangelij prædicatione
 adhibere, ac frequentare nil pensi omnino
 habebunt?

257. At enim, inquiunt, his condimentis,
 & salibus homines deliniti, ac prolestatu,
 Conciones libentius audiunt, cæratim ad
 eas confluunt, auditoria, & Templata tota passim
 referciunt. Non abnuo, ultroque fateor. Sed
 quid tum postea? Multo libentius quoque viri,
 feminaeque profanas Comœdias, Histiones,
 Circulatores, & Mimos audiunt, spectantque,
 quin etiam frenâ non illiberali donant,
 agminatimque ad eos convolant. An igitur
 continuo & Concionatori integrum est, isto-
 rum artibus Auditores perlicere, atque inescare?
 Minimè gentium; siquidem finis ipsi pro-
 positus

a lib. 2. de Orat. *b* lib. 6. cap. 4.

positus est, non solum ut cupidè, studioseque
 audatur, sed etiam ut cum bonâ Auditorum
 fruge, ac fructu divinam sementem faciat.
 A quis nescit, quanto propensiore voluntate
 homines operam navant, auresque præbent
 facetijs, ac jocis, tanto magis à rebus divinis
 avocari, ha. umque in fastidium adduci? quis
 ignorat Concionatorem ipsum falsè distis,
 urbanitatisque indulgentem illico evilesce-
 re, levem, vanum, futilemque; reputari, in-
 sumum, & despiciatissimum reddi? cui non comper-
 tum animum, qui facetijs oblectatur, turpiter, ut
 monet a S. Chrysostomus, effeminari, insta-
 bilemque; evadere? magnam item dissolutionem,
 ut idem scribit, *inhabitare mentem faceti; pie-
 tatem autem illius fugatam, timorem exterminatum?*
 quis non intelligit, *plerumque fieri
 solere, b S. Basilio teste jam laudato, ut qui
 sese in facetiis occupant, ij rectam rationem dese-
 rant?* quis non agnoscit jocis omnes gravitatis,
 severitatisque nervos, ut jam ex eodem Basilio
 memoravi, funditus elidi? quis non videt,
*rem istam, ut ex d Chrysostomo jam recitavi,
 parasitorum esse, mimorum, & saltatorum?* quis
 hinc non colligit, quum adeo despectus,
 contemptuque; vulgo fiat, qui facetijs, jocisque;
 utitur, quacunq; facultate, ac vi persuadendæ
 veritatis, abstrahendique Auditores à vitijs
 necessariò orbari? quis non animadvertit,
 hanc ipsam facetiarum nundinationem, *signum
 esse, ut jam ex Hieronymo audistis, insipientia
 tam ejus, qui loquitur, quàm eorum, qui audiunt*
 cui

a Loc. cit. b Loc. cit. c Loc. cit. d Loc. cit.

cui non perspectum est, istas urbanitatis delicias ad omnes pietatis igniculos restinguendos, rerumque divinarum sensum de humanis pectoribus radicitus evellendum esse planè potentissimas? quis denique non cernit, etiam si Concionator facetias, & jocos sine ullo Auditorum detrimento libare posset, quum tamen ex illis insignis injuria, gravisque contumelia & divino verbo, & Apostolico muneri irrogetur, nefas adhuc omnino ei esse, ijs sacro in suggestu connivere?

256. Quare, quum lepores hujusmodi sermonisque blanda salsamenta, & salgama sacris Concionibus & contra sanctorum Patrum sanctiones, & contra civilium etiam Rhetorum præcepta, & contra quoque ethnicorum Philosophorum consulta misceantur, & quidem nullo operæ pretio, sed magno cum Auditorum damno, meritissimò S. Gregorius Nazianzenus cognomento Theologus pronuntiat, nugatores istos, ac fabulatores gravissimum sibiipsis detrimentum, imò exitum afferre, innoxiumque animarum cruorem, de manibus ipsorum aliquando requirendum, effundere.*

259. At quid ego pluribus cum facetis istis hominibus disputo? quid argumentis, & testimonijs magnitudinem, enormitatemque sacrilegi facinoris eos frustra docere conor, quos jam dudum minimè pudet, esse naviter impudentes? Vestram potiùs opem, Præsules amplissimi, fidemque imploro, ut unicum remedium, quod superat, vestràque in manu totum

* *Loc. cit.*

tum est, gliscenti in dies magis, latiusque
grassanti malo quàm primùm strenuè admo-
veatis; ut scilicet perniciosas istas Concio-
num corruptelas, *tanquam scandala, & fide-
um offendicula*, quemadmodum jubet Conci-
lium Tridentinum, a ferro comprimatis,
tamque ineptos, damnososque Concionato-
res debitas luere pœnas cogatis; in primis ve-
rò ad Cœleste prædicandi Evangelij officium
prorsus relinquendum, sicut Concilium b Se-
nonense decernit, quàm ocysimè compella-
tis.

*Concionis prior pars vana, fructusque
posteriori tantùm relictus, gravi-
ter reprehenditur.*

260. **H**Oc ego jam pralio sanè cruento
cum istis ludionibus inito, prospere-
que, ut reor, confecto tandem defunctus, præ-
termittere nullo modo possum in præsens,
Antistites sapientissimi, quin aliam insuper
pugnam cum nonnullis Adversariorum ami-
cè pugnem, qui etsi calamum quidem; & lin-
guam in Concione à facetijs, jocisque con-
tentè, ac sedulò reprimunt, nihilominus po-
steriorem dumtaxat illius partem sollerti, so-
licitæque persuadendi curæ, nec non mo-
ralibus animi affectibus commovendis, frugi-
feræque dictioni, ac perorationi substituen-
dæ impendunt; priorem verò, acumnum in-
temperantiæ, immodicis, arc essitisque descri-
ptio-

a Sess. 25. decreto de Purgatorio.

b Cap. 35.